

JAPONSKÉ OŘECHY

OKRASNÁ ŠKOLKA DROŽDÍN

WWW.DROZDIN.CZ

JAPONSKÉ OŘECHY JSOU BLÍZCE PŘÍBUZNÉ EVROPSKÉMU A KAVKAZSKÉMU DRUHU OŘECHU VLAŠSKÉHO.

VE SVÉ DOMOVINĚ NA DÁLNĚM VÝCHODĚ JSOU ZNÁMY ZHRUBA VE TŘECH VARIANTÁCH.

OŘECH MANDŽUSKÝ *JUGLANS MANDSHURICA* ROSTE V SEVEROVÝCHODNÍ ČÍNĚ, MANDŽUSKU A KOREJI VE SMÍŠENÝCH LESÍCH, OBVYKLE NA SVAZÍCH HOR OD 500 DO 2800 M. N. M. DORŮSTÁ NEJVÍCE, AŽ 25 M. PLODY JSOU SILNĚ ŽEBERNATÉ A ROZBRÁZDĚNÉ. JÁDRO JE STEJNÉ JAKO U PODOBNÝCH OŘECHŮ JAPONSKÝCH,

ALE NELZE JE SNADNO LUŠTIT A EXTRAHOVAT ZE SKOŘÁPKY. SNESOU VELMI SILNÉ MRAZY DÁLNEHO VÝCHODU A NEUBLÍŽÍ JIM ANI VELMI SILNÁ ZIMA, KDY MRAZY KLESAJÍ AŽ K - 40°C.

OŘECH JAPONSKÝ *JUGLANS AILANTIFOLIA* JE ZNÁM Z JAPONSKÝCH OSTROVŮ A SACHALINU ZE SMÍŠENÝCH POROSTŮ SRÁŽKOVĚ BOHATÝCH LESŮ. DORŮSTÁ AŽ 15-20 METRŮ, U NÁS OBVYKLE MĚNĚ. KMEN MÁ TLUSTOU A BRÁZDITOU BORKOU TMAVĚ ŠEDÉ BARVY. KORUNA BÝVÁ DOSTI ŠIROKÁ, RELATIVNĚ ŘÍDKÁ, PŘES VEGETACI VŠAK HUSTŠÍ VLIVEM VELMI DLOUHÝCH LISTŮ. LISTY JSOU VELMI DLOUHÉ 60-70 (-100) CM, LÍSTKY PILOVITÉ, ŘAPÍK A LETOROSTY ŽLÁZNATĚ A LEPKAVĚ CHLUPATÉ. PLODY TAKTĚŽ LEPKAVÉ, VYRŮSTAJÍ V NÁPADNÝCH VÍCEPLODÝCH HROZNECH NA KONCÍCH VĚTVÍ.

SAMOTNÝ OŘECH JEN NEPATRNĚ HLADCE BRÁZDITÝ, SILNOSTĚNNÝ, S CHUTNÝM JÁDREM. JE VÍCEMĚNĚ OSOVĚ SOUMĚRNÝ, ČILI S KRUHOVITÝM PŘÍČNÝM ŘEZEM. V JAPONSKU JE SBÍRÁN A VELMI CENĚN.

V ČESKÉ LITERATUŘE JE OZNAČOVÁN JAKO OŘECH SIEBOLDŮV, NÁZEV JAPONSKÝ JE POUŽÍVÁN V DROŽDÍNSKÝCH ŠKOLKÁCH.

JAPONSKÝ SRDČITÝ OŘECH *JUGLANS AILANTIFOLIA* VAR. *CORDIFORMIS* JE PATRNĚ PRASTARÝM SPORTEM OŘECHU JAPONSKÉHO. JAKO SPORT BÝVÁ OZNAČOVÁNA OJEDINĚLÁ MUTACE, KTERÁ V TOMTO PŘÍPADĚ DALA VZNIKnout ODLIŠNÉ VARIETĚ ČI FORMĚ, SNAD AŽ PO TISÍCE LET SELEKTOVANÉ A ROZMNOŽOVANÉ LIDMI.

JEDNÁ SE TEDY VŠEMI VLASTNOSTMI O OŘECH JAPONSKÝ, HLAVNÍM ROZDÍLEM JE NIŽŠÍ VZRŮST A ZEJMÉNA TVAR PLODU.

PLODY SRDČITÉ FORMY JAPONSKÉHO OŘECHU SE OD OBYČEJNÉHO JAPONSKÉHO OŘECHU LIŠÍ HLADKÝM POVRCHEM SKOŘÁPKY A MÍRNĚ ZPLOŠTĚLÝM TVAREM. PLOD JE Tedy SOUMĚRNÝ PODLE JEDNÉ ROVINY, PŘÍČNÝ ŘEZ JE PAK OVÁLNÝ. OBA DRUHY, JAPONSKÝ I JAPONSKÝ SRDČITÝ OŘECH, LZE ÚDEREM NA ŠEV SKOŘÁPKY ROZPŮLIT, JÁDRO NENÍ ZVRÁSNĚNÉ, LZE JEJ PAK SNADNO A CELÉ VYTÁHNOUT.

STEJNĚ I NÁZEV TOHOTO SPORTU NENÍ V ČEŠTINĚ USTÁLEN A NÁZEV POUŽÍVÁ ŠKOLKA V DROŽDÍNĚ.

V NABÍDKÁCH AMERICKÝCH ŠKOLEK LZE NAJÍT AŽ 30 ODRŮD, VŠECHNY POCHÁZÍ Z JAPONSKÝCH SRDČITÝCH I JAPONSKÝCH OŘECHŮ. SOUHRNNĚ SE V ANGLIČTINĚ OZNAČUJÍ TERMÍNEM HEARTNUTS. JAPONSKÉ KULTIVARY ZŘEJMĚ EXISTUJÍ, NEJSOU VŠAK V LITERATUŘE ANI V KULTUŘE ZNÁMY.

KVĚTY A PLODY

CENNOU VLASTNOSTÍ JAPONSKÝCH OŘECHŮ JE POČETNÉ HROZNOVITÉ KVĚTENSTVÍ, NA JEDNOM PLODOVÉM VŘETENU JE UMÍSTĚN HROZEN KVĚTŮ, POZDĚJI PLODŮ. BÝVÁ JICH 4-10, NEJVÍCE AŽ 14.

SAMIČÍ KVĚTENSTVÍ, ZE KTERÝCH VYRŮSTAJÍ PLODY VYKVĚTAJÍ NA LOŇSKÝCH TERMINÁLNÍCH PUPENECH V DOBĚ RAŠENÍ LISTŮ. SAMČÍ JEHNĚDY JSOU VELMI DLOUHÉ A OZDOBNÉ. SAMIČÍ KVĚTY JSOU OPYLOVÁNY VĚTREM. VŠECHNY STROMY JSOU ČÁSTEČNĚ SAMOSPRAŠNÉ, JSOU-LI VŠAK V BLÍZKOSTI STROMY DVA ČI VÍCE OPYLJÍ SE NAVZÁJEM A ZVYŠUJE SE NÁSADA PLODŮ.

OPYLENÉ KVĚTY SE RYCHLE ZVĚTŠUJÍ A PROMĚŇUJÍ V PLODY.

OŘECHY JSOU NA POVRCHU OBALENY OPLODÍM, NEPUKAJÍCÍ RUBINOU. TA JE ZELENÁ A V OKAMŽIKU, KDY ZAČÍNÁ HNĚDNOUT, MĚKNOUT ČI ZASYCHAT JSOU OŘECHY ZRALÉ A PADAJÍ NA ZEM. DOBA ZRÁNÍ JE SHODNÁ SE ZRÁNÍM OŘECHŮ VLAŠSKÝCH .

13 TI PLODŮ HROZEN ZRALÝCH PLODŮ

HROZEN PLODŮ TĚSNĚ PŘED ZRÁNÍM

SPADANÉ PLODY SE SBÍRAJÍ, RUBINU LZE VELMI SNADNO A BEZ NÁMAHY ODDĚLIT OD PLODŮ. JE TO JEDNODUŠŠÍ A RYCHLEJŠÍ NEŽ U VLAŠSKÝCH OŘECHŮ, LZE TO DOKONCE I JEN JEDNOU RUKOU. V PŘÍPADĚ VĚTŠÍHO MNOŽSTVÍ PLODŮ JE VHODNÉ NĚKOLIK DNŮ POČKAT, AŽ VŠECHNY PLODY ZHNEĎNOU A K ODSTRANĚNÍ RUBINY LZE POUŽÍT SILNĚJŠÍ TLAK VODY Z HADICE ČI TLAKOVÉHO ČISTIČE.

ČERSTVÉ PLODY JSOU IHNED JEDLÉ, NICMÉNĚ JÁDRO OŘECHU OBSAHUJE VÍCE VODY A JE VE SKOŘÁPCE NAPRESOVANÉ. HŮŘE SE PŘI LUŠTĚNÍ ZE SKOŘÁPKY DOSTÁVÁ. PO NĚKOLIKA DNECH USKLADNĚNÉ PLODY PŘIROZENĚ VYSCHNOU A LZE JE O POZNÁNÍ SNADNĚJI LUŠTIT.

LUŠTĚNÍ SE PROVÁDÍ

JEDNÍM ÚDEREM Kladívka na šev plodu, skořápka pukne a plod je rozdělen na dvě poloviny, v jedné zůstane celé neporušené jádro, které lze snadno vyjmout.

Jádro je nezvrásněné a má typický srdčitý tvar. Slupka jádra je světlá a ani stářím netmavne. Zcela zásadní je pak skutečnost, že slupka není hořká. Takže i mladoučké ořechy, není nutné loupat, jak se často činí u křepáčů ořechů vlašských. Chuť jádra je velmi blízká vlašskému ořechu, postrádá hořkost slupek ořechu vlašského a navíc má zvláštní, řekněme makadamové aroma.

Dobře uskladněné ořechy vydrží velmi dlouho, obvykle je ale vhodné je zkonzumovat do dvou let.

Zvláště ozdobně se srdčitá jádra vyjímají na domácím pečivu. Rozpůlené skořápky lze použít k aranžování, ve větším množství se slupky používají jako průmyslová abraziva či jako vyhřevné topivo.

HABITUS A TVAR STROMŮ

Japonské srdčité ořešáky rostou o poznání menší, než ořešáky vlašské. Obvykle do 15 m. Koruny jsou dosti široké vzdušné. Stromy se dožívají až 200 let.

Nejstarším stromem v Evropě je nedávno vichřicí poničený strom, v univerzitní botanické zahradě Leiden. Strom dovezl a zasadil sám von Siebold v roce 1860. Nejkrásnějším stromem je patrně osmdesátiletý exemplář (viz obr.) v diplomatické čtvrti Haagu. Je 10,2 m vysoký a obvod kmene v prsní výšce je 2,43 m, pravidelným měřením vychází každoroční asi 3 cm přírůstek kmene.

MLADÉ ROSTLINY ZPOČÁTKU VELMI RYCHLE PŘIRŮSTAJÍ, ZA SEZONU VYTVOŘÍ AŽ 2,5 M DLOUHÉ SILNÉ VÝHONY. PO DVOU AŽ TŘECH LETECH TAKOVÉHO INTENZIVNÍHO RŮSTU SE ALE ROČNÍ PŘÍRŮSTKY ZPOMALÍ A USTÁLÍ NA 10 AŽ 30 CM.

ČTYŘLETÁ RAŠÍCÍ ROSTLINA

POSLEDNÍ PŘÍRŮSTKY JSOU VÝRAZNĚ KRATŠÍ NEŽ PŘEDCHOZÍ MLADÉ VÝHONY

NÁROKY, ROZMNOŽOVÁNÍ A RŮST

NÁROKY JAPONSKÝCH OŘEŠÁKŮ JSOU PODOBNÉ JAKO NÁROKY OŘEŠÁKŮ VLAŠSKÝCH, V NĚKTERÝCH OHLEDECH JSOU NIŽŠÍ. OBECNĚ PREFERUJÍ HLUBŠÍ, ŽIVNÉ A VLHČÍ PŮDY KDE NEJLÉPE PROSPERUJÍ, ROSTOU VŠAK I NA KAMENITÝCH A SUŠŠÍCH STANOVIŠTÍCH. ZVLÁŠTĚ VHODNÉ JSOU JÍLOVITÉ PŮDY, KTERÉ DOBRĚ DRŽÍ JAK VODU, TAK I ŽIVINY. MRAZU JSOU MINIMÁLNĚ STEJNĚ ODOLNÉ.

POZORUHODNÁ JE RESISTENCE JAPONSKÝCH OŘECHŮ VŮČI EXOTICKÉ HOUBĚ *SIROCOCCUS CLAVIGIGNENTI-JUGLANDACEARUM*, KTERÁ JE ZATÍM ZNÁMA JEN Z AMERIKY. ZCELA ODOLNÝ JE JAPONSKÝ OŘEŠÁK VŮČI DVĚMA NEJBĚŽNĚJŠÍM CHOROBÁM OŘEŠÁKU VLAŠSKÉHO. NETRPÍ ANI HOUBOVOU ANTRAKNOSOU (*GNOMONIA LEPTOSTYLLA*) ANI BAKTERIÁLNÍ SKVRNITOSTÍ OŘEŠÁKU (*XANTHOMONAS JUGLANDIS*).

STROMKY SE BĚŽNĚ NEŘEŽOU. JE-LI NUTNĚ TVAROVAT MLADÉ STROMKY, JEVÍ SE JAKO NEJVHODNĚJŠÍ DOBA ZAČÁTEK RAŠENÍ LISTŮ, NEJLÉPE V DOBĚ, KDY JE VYVINUTO PRVNÍCH PĚT LISTŮ.

MNOŽENÍ JE MOŽNÉ ZE SEMEN ČI ROUBOVÁNÍM. SEMENÁČE NEJSOU TAK VARIABILNÍ JAKO OŘEŠÁKY VLAŠSKÉ A VELIKOST PLODŮ JE VYROVNANÁ. PLODIT

ZAČÍNÁJÍ MEZI 3-5 ROKEM. ROUBOVÁNÍ JE ZNAČNĚ NÁROČNÉ A KOMPLIKUJE HO TAKÉ SLABÁ INKOMPATIBILITA S PODNOŽÍ OŘECHU VLAŠSKÉHO.

MLADÉ ROSTLINY BĚHEM 4-6 LET NA DOBRÝCH PŮDÁCH ZALOŽÍ HLAVNÍ VĚTVY A BĚŽNĚ JIŽ ZÁHY PLODÍ. 10-15 LETÉ ROSTLINY MAJÍ DOBRĚ VYVINUTOU KORUNU A HOJNĚ PLODÍ. PLODNOST SE NEMUSÍ SNIŽOVAT ANI VE VYSOKÉM VĚKU. DÍKY VELKÉMU MNOŽSTVÍ PLODŮ V HROZNECH JE CELKOVÝ VÝNOS POMĚRNĚ DOBRÝ. NA MNOŽSTVÍ ZHRUBA SROVNATELNÝ S OŘEŠÁKEM VLAŠSKÝM.

VARIABILITA A ODRŮDY

VŠECHNY PĚSTOVANÉ ODRŮDY POCHÁZEJÍ Z JAPONSKA, KDE VŠAK BYLY SBÍRÁNY JEN PLODY A POZDĚJI BYLY LEPŠÍ A PERSPEKTIVNÍ JEDINCI POJMENOVÁNI. NEJVÍCE ODRŮD POCHÁZÍ Z AMATÉRSKÝCH SELEKCIÍ CHLADNÝCH OBLASTÍ SEVERU USA A KANADY. VÝCHODU ODRŮD JE STÁLOST VLASTNOSTÍ ALE

JEN O VELMI MÁLO USPÍŠENÁ PLODNOST. ZROD TĚCHTO ODRŮD PROVÁZÍ PATRNĚ PRAVDIVÝ PŘÍBĚH O KANADSKÝCH VÁLEČNÝCH ZAJATCÍCH V JAPONSKU, KDE V TÁBORECH PŘEŽILI TAKÉ DÍKY ÚRODĚ JAPONSKÝCH OŘECHŮ. DÍ SE, ŽE DVA ZE ZAJATCŮ SI BOTY A KAPSY PŘI NÁVRATU NACPALY OŘECHY. JEDEN Z NICH

JE BĚHEM CESTY DOMŮ ZKONZUMOVAL, DRUHÝ JE S PĚČÍ PONECHAL A VYSEL. Z NICH PAK POCHÁZÍ ONY SEVEROAMERICKÉ ODRŮDY.

JAPONSKÉ OŘECHY JSOU V MNOHA OHLEDECH VÝJIMEČNÉ, ROZHODNĚ VŠAK VELMI MÁLO ROZŠÍŘENÉ A PŘITOM VELMI CENNÉ. JEJICH PLODY PLNÉ PROTEINŮ A ANTIOXIDANTŮ STOJÍ MINIMÁLNĚ ZA VYZKOUŠENÍ.

